

Stockholms universitet

Sociologiska institutionen

Utredningssociologi III, HT 2017

Utvärderingsmetoder (4,5 hp)

Syftet med denna delkurs är att ge grundläggande kunskaper om och praktisk inblick i olika former av utvärderingsverksamhet. Undervisningen består av seminarier/föredrag som inleds av kursens lärare och inbjudna gäster med erfarenhet av utvärderingsverksamhet, samt olika övningsmoment, som också är underlag för betyget på kursen.

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs skall den studerande kunna:

- redogöra för innebörden av teoretiska och empiriska perspektiv på utvärderingsverksamhet,
- visa redlighet i återgivningen av dessa (utifrån litteraturen),
- analysera grundläggande antaganden, struktur och användningsområden för utvärderingsverksamhet och etikprovning,
- diskutera utvärderingars förtjänster och brister samt dessas konsekvenser för analyser och slutsatser,
- visa ett öppet och kritiskt förhållningssätt mot olika utvärderingsmodellens utgångspunkter och idéer.

Examination

Denna delkurs examineras genom att studenten granskar och recenserar en utvärderingsrapport. Recensionen presenteras på ett seminarium där alla studenter förväntas delta aktivt. Därutöver förväntas studenterna delta aktivt i ett bokseminarium (presentera ett kapitel) och lämna in reflekterande sammanfattningar av de obligatoriska gästföreläsningarna. Betyget ges för alla dessa prestationer sammanlagt, med tonvikt på recensionen (se detaljer längre fram).

Schema

Datum	Tid	Lokal	Rubrik	Lärare
Mån 2/10	9-11	D255	Introduktion och översikt: begrepp och modeller*	Mehk Muftee
Ons 4/10	9-12	F247	Bokseminarium * (Rombach & Sahlin- Andersson)	Mehk Muftee
Fre 6/10	9-11	F363	Arbetsförmedlingens analysenhet*	Maria Cheung
Mån 9/10	12-14	F355	Etiska aspekter*	Mehk Muftee
Fre 13/10	10-12	F363	Kvalitet i utvärderingar* (Sandberg & Faugert)	Bo Sandberg
Mån 16/10	13-15	F239	Riksdagens utredningstjänst (RUT)*	Cecilia Stenbjörn
Ons 18/10	13-15	E339	Socialstyrelsen*	Kristina Lindholm Staffan Söderberg
Tor 19/10	14-17	F271	Granskningsseminarium*	Mehk Muftee
Fre 20/10	16:00		Inlämning av recension och inlämningsuppgifter	Lärandeplattform

* = obligatorisk närvaro

Lärare

Mehk Muftee (kursansvarig) mehk.muftee@sociology.su.se

Bo Sandberg, Vetenskapsrådet

Maria Cheung, Arbetsförmedlingen

Cecilia Stenbjörn, Riksdagens utredningstjänst (RUT)

Kristina Lindholm, Socialstyrelsen

Staffan Söderberg, Socialstyrelsen

Kurslitteratur

Rombach, Björn & Sahlin-Andersson, Kerstin (red.) (1995 eller 2002). *Från sanningssökande till styrmedel. Moderna utvärderingar i offentlig sektor*. Stockholm: Nerenius & Santéus Förlag.

Sandberg, B. & Faugert, S. (2012 eller 2016). *Perspektiv på utvärdering*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet 2011:1 (går att hämta från www.vr.se - etik - publikationer)

Förutom denna litteratur ingår även läsning och granskning av en valfri utvärderingsrapport (utgör en del av examinationen).

Examinationsanvisningar

Examinationen består av inlämningsuppgifter, aktivt seminariedeltagande (obligatorisk närvaro) och en recension (av en självvald utvärderingsrapport). Recensionen lämnas in skriftligt och redovisas muntligt.

Bokseminarium

Vid kursens andra tillfälle presenteras och diskuteras delar av kurslitteraturen (Rombach & Sahlin-Andersson). Vid första undervisningstillfället tilldelas studenterna individuellt eller gruppvis ansvaret för ett kapitel i boken (fler om det är få studenter). En sammanfattning av respektive kapitel presenteras muntligt på bokseminariet. Presentationen bör ta ca 10 minuter/kapitel. Obligatorisk närvaro.

Inlämningsuppgifter

Skriv kortfattade sammanfattningar (ca en sida) av alla gästföredrag och de viktigaste poängerna som tas upp under dessa. Skriv dessutom en kort reflekterande diskussion om hur dessa besök kan kopplas till kursens innehåll i övrigt. Skriv per gästföreläsning. För dessa obligatoriska inlämningsuppgifter ges G eller U som betyg. Lämna in inlämningsuppgifterna via e-institutionens lärandeplattform när du blir klar med dem och allra senast samma dag som hemtentamen. För den som (i undantagsfall) inte har möjlighet att delta vid någon av gästföreläsningarna ersätts detta med en sammanfattning och recension av en artikel av Lieberman¹ á en A4.

---

¹ Liberson, S. (1992). Einstein, Renoir, and Greeley: Some thoughts about evidence in sociology. *American Sociological Review* 57(1-15):1-15.

Granskning av utvärderingsrapport

Det viktigaste examinationsmomentet är att granska en utvärdering och skriva en recension med hjälp av kurslitteraturen och det som framkommit i undervisningen. Recensionen skall vara maskinskriven med normalt typsnitt, radavstånd och fontstorlek (Times New Roman, 12 punkter och 1,5 radavstånd). Försök att skriva kort och koncist – minst 4, max 5 sidor. Ni får själva välja vilken rapport ni granskar, men den bör inte vara för omfattande.

Er recension bör inledas med en övergripande sammanfattning av vald utvärdering. Denna sammanfattning bör innefatta beskrivningar av: (i) den specifika åtgärd/insats/lagändring/program/policy som behandlas; (ii) utvärderingens syfte/motiv (inklusive vem som utförde utvärderingen och på vems uppdrag); (iii) vilka metoder som används; (iii) huvudsakliga resultat och slutsatser; och (iv) utvärderingens samlade bedömning.

Den inledande sammanfattningen bör inte vara mer än en sida. Resterande text skall utgöras av kritisk granskning. Inkludera följande (överlappande) dimensioner som del av din kritiska granskning:

Utvärderingens teoretiska och empiriska perspektiv

Anser du att det redogörs för utvärderingens syfte, ansats och genomförande på ett tydligt och rimligt sätt? Centralt i detta sammanhang är huruvida aktuell(a) utvärderingsmodell(er) och undersökningsmetod(er) beskrivs på ett korrekt och uttömmande sätt. Ser du en röd tråd i utvärderingen – dvs. ser du en tydlig koppling mellan ex. syfte, val av utvärderingsmodell, genomförande (ex. metodval och analys), resultat, och slutsats/bedömning? Motivera dina ståndpunkter.

OBS I: Det bör betonas att utvärderingsrapporter kan ha olika struktur. Det är också ganska vanligt att vissa delar av en utvärdering (ex metod) är bristfälligt redovisade. Om du anser att den utvärdering du granskar har sådana brister så bör du tydligt diskutera vad du anser saknas eller borde ha utvecklats mer i rapporten.

OBS II: Ni behöver inte ge någon ingående beskrivning av den eventuella teoribildning som ligger till grund för den specifika åtgärd er utvärdering gäller (Exempel: Om rapporten handlar om bekämpning av narkotikamissbruk så behöver ni inte fördjupa er i den teori som ligger till grund för den specifika behandling som utvärderas).

Utvärderingens förtjänster och brister gällande analys och slutsatser.

Exempelvis: Vad är styrkorna/svagheterna i rapporten? Saknas det någon viktig del i utvärderingen – vad i så fall? Anser du att vald utvärderingsmodell och/eller undersökningsmetod är den bäst lämpade givet utvärderingens syfte, studieobjekt och/eller tänkta användning? Hade utvärderingen möjligtvis resulterat i andra viktiga slutsatser/bedömningar om den utgått från ett annat (teoretiskt och/eller metodologiskt) perspektiv? Motivera dina ståndpunkter.

Aktivt och kritiskt förhållningssätt till teoretiska och empiriska perspektiv som presenteras under kursen.

Er granskning skall vara förankrad i kurslitteraturen. Detta inbegriper ett aktivt och kritiskt förhållningssätt till de perspektiv, begrepp, och metoder som diskuteras under kursens gång. Som en del av detta förväntas ni referera till kurslitteraturen på ett tydligt sätt (inklusive sidangivelser).

Aktuella forskar- och forskningsetiska aspekter

Exempelvis: Vilka etiska utmaningar/principer/riktlinjer aktualiseras i samband med utvärderingen? Beaktats dessa etiska aspekter på ett tillfredställande sätt i utvärderingen? Vad hade kunnat göras bättre utifrån ett etiskt perspektiv? Motivera dina ståndpunkter.

Om valet av en utvärderingsrapport för granskning

När du väljer din utvärderingsrapport ska det framgå tydligt av rapporten att denna är en utvärdering. Du bör ha i åtanke att du har begränsat med tid och den rapport som du väljer bör därför vara lagom lång så att du hinner läsa och granska denna inom ramen för den tid du har. Nedan kommer några länkar till myndigheter/centra där du, under "Publikationer" (eller "Sök publikationer" etc.) kan hitta en lämplig utvärderingsrapport.

Brottsförebyggande rådet: www.bra.se

Centrum för utvärderingsforskning/Umeå universitet: www.ucer.umu.se

Ekonomistyrningsverket: www.esv.se

Högskoleverket: www.hsv.se

Mälardalens utvärderingsakademi: <http://www.mdh.se/ukk/forskning/2.2986/mea>

Riksrevisionen: www.riksrevisionen.se

Skolverket: www.skolverket.se

Socialstyrelsen: www.socialstyrelsen.se

Statskontoret: www.statskontoret.se

Inlämning

Recensionen lämnas in enligt schema. Den måste lämnas in i tid för att bli betygsatt.

På redovisningsseminariet gäller obligatorisk närvaro och aktivt deltagande. Ni redovisar vid era platser och behöver inte använda powerpoint. 10 min/presentation samt några min ytterligare för diskussion ges.

Recensionen inlämnas som pdf-fil via universitetets läroplattform enligt schema. Glöm inte att skriva in sidnummer och ditt namn på varje sida (t ex i sidhuvud).

Betyget på kursen bestäms i första hand av recensionens kvalitet men för att detta skall registreras skall samtliga obligatoriska inlämningsuppgifter och presentationen på bokseminariet ha blivit godkända (G).

Betygssättningen sker enligt en sjugradig målrelaterad betygsskala där: A = *Utmärkt*, B = *Mycket bra*, C = *Bra*, D = *Tillfredställande*, E = *Tillräckligt*, Fx = *Otillräckligt*, F = *Helt otillräckligt*. Vid betygssättning beaktas följande dimensioner (se ovan för mer ingående beskrivning av vad de olika betygdimensionerna innehåller):

1. Redogörelse för utvärderingens teoretiska och empiriska perspektiv.
2. Redogörelse för förtjänster och brister i analyser och slutsatser.
3. Aktivt och kritiskt förhållningssätt till kurslitteraturen
4. Diskussion om forskar- och forskningsetiska aspekter.
5. Förekomst av "röd tråd" i resonemang och i textstruktur – i den egna texten.

Principen för examinering är att betyg för varje dimension sätts i tre steg: Bra, Godkänd (vissa brister).

För A får inte några brister avseende någon dimension finnas i tentamen.

För B tillåts vissa brister (godkänd nivå) för en dimension.

För C tillåts vissa brister (godkänd nivå) för högst två dimensioner.

För D tillåts vissa brister för högst tre dimensioner.

För E tillåts vissa brister för samtliga dimensioner.

Underkänt för en dimension leder till betyget Fx.

Underkänt för fler dimensioner leder till betyget F.

Studenter som fått betyget Fx eller F examineras vid senare tillfälle genom salstentamen om inte annat meddelas.

Referenslitteratur

Hermerén, G. (1986). *Kunskapens Pris - forskningsetiska problem och principer i humaniora och samhällsvetenskap*, HSNR.°

Karlsson, O. (1999). *Utvärdering – Mer än metod*. Stockholm: Svenska kommunförbundet (finns i fulltext pdf-format på: http://brs.skl.se/brsbibl/kata_documents/doc22905_1.pdf).

Kylén, J-A. (2008, 2011). *Att utvärdera: organisation, verksamhet, personal*. Malmö: Liber.

Lieberson, S. (1992). Einstein, Renoir and Greeley: Some thoughts about evidence in sociology. 1991 Presidential Address. *American Sociological Review* 57: 1-15.

Patton, M. Q. (1990, 2002). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. California: SAGE.

Patton, M. (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluations*. California: SAGE.

Rossi, P. H. (1999). *Evaluation: A systematic Approach*, SAGE.

Stecher, B. M. & Davis, A. W. (1987). *How to focus an evaluation*. California: SAGE.

Taylor Fitz-Gibbon, C. & Morris, L. L. (1987). *How to design a program evaluation*. California: SAGE.

Törestad, B. (red, 1991). *Forskning om människor - kunskapen, etiken och juridiken*, Stockholm: Forskningsrådsnämnden.°

Vedung, E. (2010). *Four Waves of Evaluation Diffusion*. *Evaluation* 16 (3): 263-277.

Vedung, E. (1991 el. senare). *Utvärdering i politik och förvaltning*. Lund: Studentlitteratur.

Weiss, C. H. (1998). *Evaluation: Methods for Studying Programs and Policies*. New Jersey: Prentice Hall.

° Svår att få tag i.